

ΠΑΡΑΤΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΗ - ΠΕΡΙΟΔΟΣ - ΗΜΙΠΕΡΙΟΔΟΣ

Πρόταση είναι η οργανωμένη ομάδα λέξεων που εκφράζει μόνο ένα νόημα, με σύντομη συνήθως διατύπωση.

π.χ. *Οι Έλληνες έκαναν μεγάλη πρόοδο στην επιστήμη.*

Περίοδος ονομάζεται ο ολοκληρωμένος λόγος, που αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις, και καταλήγει, όταν είναι γραπτός, σε τελεία (ή σε ισοδύναμα σημεία στίξης : ερωτηματικό, θαυμαστικό, αποσιωπητικά) ή βρίσκεται ανάμεσα σε δύο τελείες.

π.χ. *Ταυτόχρονα οι Έλληνες ήταν ένας λαός μεταναστών.*

Εάν κοιτάξετε τις εικόνες των ελληνικών ναών και τα αγάλματά τους, θα δείτε και μόνοι σας πόσο λεπτή και γεμάτη αληθινή ομορφιά ήταν η τέχνη των Ελλήνων.

Ημιπερίοδος λέγεται το τμήμα μιας περιόδου, που αποτελείται από μία ή περισσότερες προτάσεις, οι οποίες έχουν νοηματική αυτοτέλεια, αλλά δεν αποτελούν ολοκληρωμένο νόημα. Στο γραπτό λόγο βρίσκεται ανάμεσα σε τελεία και άνω τελεία ή ανάμεσα σε δύο άνω τελείες.

π.χ. *Δεν είπε λέξη · όλα είχαν τελειώσει.*

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Κύρια ή ανεξάρτητη λέγεται η πρόταση που μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο (δεν εξαρτάται από καμιά άλλη).

π.χ. *Ο ελληνικός χώρος αποτέλεσε πάντα σ' ολόκληρη την ιστορία του έναν οριακό χώρο ανάμεσα σε δύο ξεχωριστούς κόσμους – ανατολικό και δυτικό.*

Δευτερεύουσα ή εξαρτημένη λέγεται η πρόταση που δεν μπορεί να σταθεί μόνη της στο λόγο, αλλά χρησιμεύει για να προσδιορίσει μία άλλη πρόταση ή έναν όρο πρότασης (εξαρτάται από άλλη πρόταση).

π.χ. *Ο χώρος αυτός δίκαια μπορεί να χαρακτηριστεί σταυροδρόμι των λαών.*

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1) Παρατακτική σύνδεση : όταν οι προτάσεις παρατάσσονται (τοποθετούνται η μία δίπλα στην άλλη) ως ισότιμα στοιχεία του λόγου, και συνδέονται με παρατακτικούς συνδέσμους. Παρατακτικά συνδέονται **όμοιες** προτάσεις (κύριες με κύριες, δευτερεύουσες με δευτερεύουσες του ίδιου είδους).

π.χ. *Η πραγματική ιστορία της Ελλάδας δεν είναι οι πόλεμοι, αλλά είναι ο πολιτισμός της.* (κύρια + κύρια)

Αν δυο πληθυσμοί εγκατασταθούν σε διαφορετικούς τόπους και δεν επικοινωνούν, διαφοροποιούν την κοινή τους γλώσσα. (δευτερεύουσα χ + δευτερεύουσα χ)

Η παρατακτική σύνδεση γίνεται με τους **παρατακτικούς συνδέσμους** :

- συμπλεκτικοί : και (κι), ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ
- διαχωριστικοί ή διαζευκτικοί : ή, είτε
- αντιθετικοί : μα, αλλά, παρά, όμως, ωστόσο, μόνο
- συμπερασματικοί : λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως

2) Υποτακτική σύνδεση : όταν οι προτάσεις υποτάσσονται (εξαρτώνται από μια άλλη). Υποτακτικά συνδέονται **ανόμοιες** προτάσεις (μία ή περισσότερες δευτερεύουσες προτάσεις με μια κύρια, μία ή περισσότερες δευτερεύουσες προτάσεις με μια άλλη δευτερεύουσα πρόταση άλλου είδους).

π.χ. *Του υποσχέθηκε πως θα του πάρει ένα δώρο, εάν είναι φρόνιμος.*

(κύρια + δευτερεύουσα, δευτερεύουσα χ + δευτερεύουσα ψ)

Η υποτακτική σύνδεση γίνεται με :

α. Υποτακτικούς συνδέσμους :

- ειδικοί : πως, που, ότι
- διστακτικοί : μη(ν), μήπως
- χρονικοί : όταν, σαν, ενώ, καθώς, αφού, αφότου, πριν/πριν να, μόλις, άμα, προτού, ώσπου, ωστόσο, όσο, ενόσω, όποτε, κάθε, που, όσο που
- αιτιολογικοί : γιατί, επειδή, αφού, διότι, που
- υποθετικοί : αν, εάν, σαν, άμα
- τελικοί : να, για να
- αποτελεσματικοί (συμπερασματικοί) : ώστε (να), που
- εναντιωματικοί (αντιθετικοί) : αν και, ενώ, μολονότι, μόλο που, και που, και ας

β. Μόρια : να

γ. Αναφορικές ή ερωτηματικές αντωνυμίες : που, όποιος, όσος, ποιος, τι, πόσος κτλ.

δ. Αναφορικά ή ερωτηματικά επιρρήματα : όπου, όπως, όσο, πού, πώς, πότε, πόσο κτλ.

3) Ασύνδετο σχήμα : όταν οι προτάσεις μπαίνουν η μία δίπλα στην άλλη χωρίς να ενώνονται με κάποιο σύνδεσμο. Σε αυτή την περίπτωση χωρίζονται με κόμματα.

π.χ. *Ένας αστός ξεκίνησε με μια βαλίτσα αναμνήσεων στο χέρι, γύρισε χώρες μακρινές και πολιτείες άγνωστες, μάζεψε ακριβό υλικό και συνταγές.*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ :

- ✚ Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ (βιβλίο μαθητή και εκπαιδευτικού)
- ✚ Συντακτικό της Νέας Ελληνικής Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ
- ✚ Νεοελληνική Γραμματική, ΟΕΔΒ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΝΔΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1. Να βρείτε με ποιο τρόπο συνδέονται οι προτάσεις στις παρακάτω περιόδους (παρατακτική ή υποτακτική σύνδεση, ασύνδετο σχήμα) :

- α. Μιλά τόσο σιγά, ώστε δεν ακούγεται καθόλου.
- β. Έλα εδώ, διάβασέ μου αυτό το χαρτί, δε βλέπω καλά.
- γ. Του τηλεφώνησα χτες το βράδυ, αλλά δεν απάντησε.
- δ. Ξύπνησε νωρίς, πλύθηκε, ντύθηκε, έφαγε πρωινό.
- ε. Έμαθα πως έφυγε βιαστικά, για να προλάβει την πτήση.
- στ. Προσπάθησε πολύ, ωστόσο δεν τα κατάφερε.

2. Να συνδέσετε παρατακτικά ή υποτακτικά τις προτάσεις που σας δίνονται σημειώνοντας δίπλα το είδος της σύνδεσης.

- α. Του ζήτησα είναι ειλικρινής μαζί μου.
- β. Ισχυρίζεται είναι αθώος.
- γ. Θα το μετανιώσεις μια μέρα, θα είναι αργά.
- δ. Πολλοί άνθρωποι είναι δυστυχισμένοι, είναι πλούσιοι.
- ε. Ήταν τόσο απογοητευμένη, εγκατέλειψε κάθε προσπάθεια.
- στ. Δεν ξέρω πότε θα 'ρθει πόσο θα μείνει.

3. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις ακολουθώντας το είδος της σύνδεσης που σας ζητείται κάθε φορά.

- α. Δεν είχε διαβάσει καλά (παρατακτική).
- β. Του ανακοίνωσαν(υποτακτική).
- γ. Πήγαμε στη Σαντορίνη(παρατακτική).
- δ. Θα ήθελα (υποτακτική).
- ε. Γνωριζόμαστε από παλιά (παρατακτική).
- στ. Έκανε χρόνια οικονομίες (υποτακτική).

4. Τι είδους προτάσεις, κύριες ή δευτερεύουσες, συνδέουν οι υπογραμμισμένοι σύνδεσμοι; Τι είδους είναι οι σύνδεσμοι αυτοί;

- α. Απέκτησε πολλά χρήματα στη ζωή του, **όμως** δεν άλλαξε ο χαρακτήρας του.
- β. Είχε την εντύπωση **ότι** κανείς δεν τον συμπαθούσε **και** ότι όλοι τον απέφευγαν σκόπιμα.
- γ. Ήμουν τόσο θυμωμένη μαζί της, **ώστε** έφυγα, **για να** μη μαλώσουμε.
- δ. Ο διάλογος **όχι μόνο** καταπολεμά την πλάνη, **αλλά και** αφυπνίζει το πνεύμα.
- ε. **Όταν** συναντηθήκαμε πρώτη φορά, μπόρεσα **να** καταλάβω κι εγώ **γιατί** όλοι τον θαύμαζαν.
- στ. Θα πάμε σινεμά τελικά **ή** θα κάτσουμε σπίτι;

